

גוט שבת Gut Sábész

20. évfolyam 41. szám • Ára: 330 HUF • כ"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 20:26 • ט"ז תמוז תשע"ח • 2018. 6. 29. • פרשת בלק • Szombat kimenetele: 21:47

A Múzeumok éjszakáján a zsinagógák sem alszanak

Több ünnep is van, amikor a zsinagógákban késő éjszakába nyúlóan zajlik az élet. Sok helyen sosem örülnek ki teljesen a „bészmedresek” (*bet hámidrás*, tanház, ahogy héberül a zsinagógákat nevezik), mindig vannak, akik ott tanulmányozzák a szent iratokat.

Magyarországon mindezen felül a Múzeumok éjszakáján a zsinagógák is kinyitják kapuikat. Az EMIH által szervezett Zsinagógák éjszakáján a sábesz kimenetele utántól vasárnap hajnalig látogathatóak a közösség imaházai: az Óbudai zsinagóga, a Keren Or zsinagóga, a Vasvári Pál utcai Sász Chevrá zsinagóga, valamint a budavári középkori zsidó imaház is. A helyszínek között buszjárat közlekedik, ami nem csupán azt könnyíti meg, hogy egyik helyről a másikra jusunk, de emellett az értő idegenvezetésnek hála, sosem hallott titkokról is értesülhetünk.

Kollégánk, Juhász Vali is csatlakozott az éjszakai buszjáratokhoz, hogy izgalmas rész-

leteket tudjon meg a budapesti zsidóságról.

Az első állomás Óbuda volt, ahol *Ambrus Klára*, *Szalai Kálmán*, *Cseh Viktor* és *Nógrádi Bálint* fogadta az érdeklődőket, akár busszal, akár egyénileg érkeztek. „Sokan meglepődtek, hogy a II. világháború és az újjáépítés között egy ilyen gyönyörű épület televízióstúdióként, később pedig a Magyar Televízió díszlet-raktáraként működött.”

A budavári imaházban *Kovács Gergely* történész és *Réti János* segített eligazodni az érdeklődőknek a történeti kérdésekben: „Mindenki bátran kérdezett, de az ott lévő segítők nem sikerült megizzasztani, mindenre tudtak válaszolni. Felmerült például, hogy vajon a 150 éves török uralom alatt a budavári régióban mi volt a zsidók szerepe, és mindenkit érdekelt az imaház falán található rajzok jelentése, valamint az, hogy vajon miért nem klasszikus héber betűkkel vannak a feliratok.”

A Vasvári Pál utcai zsinagó-

gában *Oberlander Báruch* rabbi, majd később *Megyeri Jonathan* mutatta meg, hogy zajlik az ima, a Tóraolvasás egy ortodox közösségben. „Érdekes módon a nők szerepe a zsidó közösségben sokszor felmerülő kérdés volt ezen az éjszakán, és szerencsére sok tévhit is elszlott például arról, hogy miért foglalnak külön helyet a férfiak és a nők az ortodox zsinagógákban.”

Az utolsó állomás a Keren or zsinagóga volt, ahol *Glitsenstein Sámuel* rabbi vezette körbe a látogatókat, beavatva őket a szertartások rejtelmeibe. Bárki megnézhette közelről a Tóratekeresztet, megtudhatta, hogyan kell azt olvasni és azt is tanulmányozhatta, hogy mi a helyes módja a kiddusbor elfogyasztásának.

„A legtöbb helyen alig férték be a látogatók, annyian jöttek el, akik lemaradtak, remélhetőleg jövőre részt vehetnek a Zsinagógák éjszakáján – egy ilyen sikeres programot érdemes megismételni.”

Múltkutatás és kajakozás Mádon

Nyáron se maradnak program nélkül az Átidások. *Faith Áser* vezetésével tucatnyi fiatal fiú töltött el egy hosszúhétvégét Mádon. Péntektől hétfő délutánig a közös tanulás, imádkozás és fábréngenek mellett izgalmas programokkal teltek a napok. Jártak Bodrogkeresztúron, egy mádi borospincében pedig megismerkedtek a kóser borászattal. Biciklivel fedték fel a környéket és keresték a zsidó múlt nyomait, kajakoztak a Bodrogon és uszodában is jártak.

Lezárult a miskolci héber gyorstalpaló

A *Fuchs család* otthonában rendezett kerti partival ünnepelték meg a résztvevők, hogy sikeresen teljesítették a Barhesz Egyesület héber olvasás kurzusát. A háromalkalmas gyorstalpalón kezdő, középfeladó és haladó szinten indult csoport. A kerti sütögetéssel egybekötött zárópartin a héber betűk kabbalisztikus jelentőségéről hallgathattak előadást, és héber betűkkel díszített ajándéktárgyakat is készítettek.

Hetiszakas

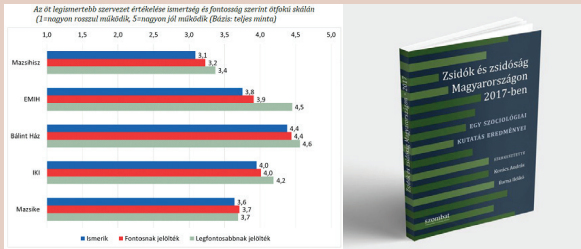
Átok helyett áldás

Szakaszunk – *Bálák* (4Mózes 22:2–25:9.) – részletesen leírja, hogyan bérelte fel páni félelemben Bálák, Moáb királya Bileámot, a mezopotámiai varázslót, hogy jöjjön és átkozza

ki a határon felvonuló, Kánaánba készülő zsidó népet. Ezt Bileám „legjobb tudása szerint” meg is kíséri, de csütörtököt mond: átok helyett áldás jön a szájából.

Zsidó híradó

Erősödik a zsidó identitás

Zsidók és zsidóság Magyarországon 2017-ben címmel átfogó szociológiai felmérés készült a magyarországi zsidóságról, mely már könyv formában is elérhető. Az utolsó ilyen jellegű kutatás 18 éve készült, melynek megismétlését az EMIH más zsidó szervezetekkel együtt szorgalmazta és jelentős összeggel támogatta.

Az átfogó kutatás a zsidó identitás és a hagyományokhoz való ragaszkodás erősödését mérte: a megkérdezettek csaknem felének az elmúlt négy-öt évben erősödött a zsidósághoz tartozás tudata, míg azok aránya, akiknek ezen idő alatt gyengült, elenyésző. Ugyanígy a zsidó identitás erősödéséről is tanúbizonyságot tesz, hogy a megkérdezettek szerint a három legfontosabb feladata a zsidó szervezeteknek a szociális tevékenység, az oktatás és a kultúra ápolása.

Ugyanakkor fontos feladatot jelölnek ki azok az adatok is, amelyekből kiderül, hogy a megkérdezettek nagyobbik része még mindig csak ritkán vagy soha sem jár zsinagógá-

ba, harmada tagja valamilyen zsidó vallási szervezetnek – áll ez EMIH közleményében.

Mint írják, fontos jelzésnek tekintik a fenti adatokat a munkájuk kapcsán, mint ahogy azt is, hogy a megkérdezettek szerint a zsidó vallási szervezetek közül az EMIH végzi a legjobban munkáját.

A Szombat kiadó gondozásában megjelent kötet arra a kérdésre is választ ad, hogy hozzávetőlegesen mekkora lehet a magyarországi zsidó népesség nagysága.

A hiánypótló kiadvány megjelenésének apropóján az EMIH nemzetközi tudományos konferenciát rendez a világ zsidóságának világnézetében, politikai és társadalmi attitűdjeiben, illetve a hagyományokhoz való viszonyulásában végbemenő változásokról.

A Szombat szerkesztősége *A Zsidók és zsidóság Magyarországon 2017-ben* című könyv nyilvános bemutatóját 2018. június 28-án, csütörtökön 11 órakor tartotta a Köleves étteremben.

A hübrisz bukása

Eheti szakaszunk, a Bálák narrációja idejére elhagyja Izrael táborát, hogy Bálák és Bileám párbeszédének adja át a helyét.

Moáb királya, Bálák megretten Izrael látványos terjeszkedésétől, s nagy ijedtségében Bileámot, a látnokot kéri meg, hogy átkozza meg neki Izrael népet. Bileám, minthogy igaz jó, Isten véleményét kéri ki Bálák kérésével kapcsolatban.

Ami ezután következik, önmagától értetődő. Isten Bileám értésére adja, hogy kérése lehetetlen, Izrael népe áldott, nem érheti őket bántódás.

Amikor Bileám közli Bálákkal a választ, az nem nyugszik bele. Hízelegve kérleli őt tovább, hogy járjon közbe nála Istennél. Ezután következik be a már oly sokszor idézett, legendás jelenet a számmal. A látnok Bileám most még az olyan nyilvánvaló dolgot sem képes meglátni gögje miatt, ami még egy számár számára is egyértelmű.

A példázat üzenete világos: életünk folyamán olykor mi is kerülünk olyan helyzetbe, amikor ambícióink olyan világosan térnek le a megfelelő útról, hogy az már ordít. Amikor rajtunk

kívül már mindenkinek világos, hogy elhagytuk a számunkra kijelölt utat.

A példázat azonban, Bileám és hübrisze nyilvánvaló bukása mellett, elrejtve bár, de biztató elemet is tartalmaz számunkra.

Bár józan eszünk megcsalhat, Istennek mindig lesz egy küldöttje, hogy végül jobb belátásra bírjon bennünket. A *MidrásTánchuma*¹ tanítja, hogy mindhárom alkalommal, amikor Bileám számára akadályba ütközött, Bileám előtt egy-egy ősapa képe tűnt fel. Ábrahámé, Izsáké és Jákobé.

Az üzenet itt is jól érthető: bármilyen messzire is térjünk le az útról, az örökségünk mindig velünk marad. Az, hogy a három ősapa spirituális hagyatékának vagyunk az örökösei, még a legmélyebb gödörből is képes kikutat mutatni számunkra.

A fenti elv Isten vonatkozásában még szélesebbre terjeszthető ki. Isten szeretett gyermekei vagyunk, így ha mi már le is mondtunk volna magunkról, ő sosem fog így tenni.

Kovács Jichak rabbinövendék

¹ *Midrás Tánchumá*, a Rási idézetében, a 4Mózes 22:26-hoz.

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 20.30 Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban, Károly krt. 20.)

Péntek: 18.30 Minden jó, ha a vége jó? – avagy miért van annyi próbatétel az életünkben? (*Faith Áser előadása*); 19.30 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Szombat: 8.45 Hetiszakas-z tanulás, 9.15 Reggeli ima, majd *Kidus* 20.15 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6.30 Reggeli ima

Péntek: 19.00 Tanulás

19.30 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15 Hetiszakas a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt Egy sikeres konferencia

Dél-Afrikában élek, ahol 1964-óta biztosításokkal foglalkozom. Itt kerültem kapcsolatba a Chábád mozgalommal is. Régebben nem voltam vallásos, de a zsidóság fontos volt a számomra. Amikor 1976-ban megházasodtam, a feleségemmel eldöntöttük, hogy kóser háztartást fogunk vezetni.

A Rebbével először 1977-ben találkoztam. New Yorkba kellett utaznom, mert a biztosító cég, ahol alkalmaztak, ott tartott konferenciát. A cégnél főleg zsidók dolgoztak, de egyikük sem volt vallásos. A konferencia a peszáchot megelőző szombaton kezdődött.

Egy ideig részt vettem a konferencián, de aztán ott hagytam őket, és elmentem Brooklynba, hogy lássam a Rebbét. Abban az időben felmerült a lehetőség, hogy eladják a céget. Mint a legtöbb alkalmazottat, engem is nyugtalanított, hogy mi lesz, ha ez bekövetkezik. Maradjak, vagy mondjak fel? Ezt akartam megkérdezni a Rebbétől.

Korábban még sohasem találkoztam a Rebbével, ezért várakozás közben meglehetősen ideges voltam. Nem tudtam, hogy mire számíthatok, és hogyan végződik majd a találkozás. Leírtam a kérdéseimet, és átadtam a Rebbe titkáranak. Az idegességem csak tovább fokozódott, miután meghallgattam az utasításait: „Sok ember várakozik. Adja át a kérdéseit a Rebbének, és ne szöjjön semmit! A Rebbe majd válaszol neked. Ne rabolja az idejét, csak akkor mondjon bármit, ha a Rebbe rákérdez valamire!”

Amikor beléptem, a Rebbe rám nézett azzal a tiszta, kék szemével, én pedig megdermedve álltam. Azután lát-

tam, hogy benyúl az íróasztalán lévő levélhalomba, és kihúzza az enyémet a halom közepéről. Honnan tudta, hogy melyik volt az enyém?! Még a nevemet sem tudta, és nem is látott sohasem korábban! Ettől teljesen elképedtem.

A levelemben azt kérdeztem, hogy a cég eladása esetén

Sam Orelowitz 2014 augusztusában, a dél-afrikai Johannesburgban adta az interjút.

ott maradjak-e, és ha nem, akkor továbbra is a biztosítási üzletágban keressek-e munkát. Azt is megkérdeztem, hogy maradjak-e Dél-Afrikában – abban az időben elég bizonytalan volt a helyzet az apartheid miatt.

A Rebbe elkezdte megválaszolni a kérdéseimet, az utolsótól az elsőig. Így szólt: „Azzal kapcsolatban, hogy az országban maradjon-e, keresse fel a közössége rabbiját. A biztosítási üzlettel kapcsolatban jobban teszi, ha ezen a területen marad. Azzal kapcsolatban, hogy a cégnél maradjon-e, ha eladják, a válasz ott várja majd, ha visszatér Dél-Afrikába.”

Ez a válasz összezavart. Azt ajánlotta, hogy maradjak a biztosítási üzletben, és ez rendben is volt. Azt is mondta, hogy a legjobb, ha a rabbimat kérde-

zem meg, hogy maradjak-e Dél-Afrikában. Hallottam, hogy a Rebbe azt tanácsolta a küldötteinek, hogy ne féljenek az apartheid összeomlásától, mert az átmenet békés lesz. Azonban nem adott választ arra a kérdésemre, hogy maradjak-e a cégnél.

Később kiderült, hogy a válasz valóban önmagától megér-

feltettem a kérdést „Ki akar rúgni?” Így felelt: „Ki bizony! Szedje a holmiját, és távozzon!”

Most már értettem a Rebbe választát: „Azzal kapcsolatban, hogy a cégnél maradjon-e, ha eladják, a válasz ott várja majd, ha visszatér Dél-Afrikába.”

Így tehát elhagytam a céget, és önálló biztosítási ügynök lettem, amit nem bántam meg azóta sem.

Néhány évvel később ismét felkerestem a Rebbét. Ezúttal a feleségem, Devorah és a kislányunk, Mashie is velem tartott.

Késő éjszaka kerültünk sora, és Mashie már álomba szenderedett. Nagyon várta már ezt a találkozást. Állandóan ezt kérdezte: „Mikor látjuk már a Rebbét? Mikor megyünk már a Rebbéhez?” Legyűrte azonban az álomosság, és Devorah vállán elaludt.

A Rebbe jiddisül kezdett velem beszélni, amit én jól értettem, de Devorah nem. Amíg a Rebbe beszélt, a feleségem ezt gondolta: „Sam, remélem minden egyes szóra emlékszel majd, mert én nem értek semmit”. Ebben a pillanatban a Rebbe angolra váltott, amitől a feleségem elképedt.

Amikor indulni készültünk, a Rebbe adott egy dollárt. Nem nekem adta át, hanem bele nyomta az alvó Mashie kezébe, hogy amikor felébred, legyen valamilyen emléke tőle.

Sam Orelowitz

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Olvastam a jelekből, ezért

Kóser konyha Libasült egyszerűen

Húsos,
glutén- és tojásmentes

6 libacomb

2 ek. étolaj (pl. napraforgó),
vagy libaszír

12 gerezd fokhagyma

Só, bors, ízlés szerint

¼ kk. szárított bazsalikom

¼ kk. szárított kakukkfű

Egy nagy, magas falú jénai tálat kizsírunk. Bőrös felülkel lefelé belefektetjük a libacombokat, és alufóliával letakarva nagyjából 20 percen át sütjük 220 fokok sütőben. Ekkor kivesszük a tálat a sütőből, a combokat megfordítjuk, és mindegyiket bevágjuk két helyen, és egy-egy gerezd fokhagymát tűzünk bele. Ízlés szerint sózzuk-borsozzuk, egyenletesen megszórjuk a zöldfűszerekkel, és bőven meglocsolgatjuk a húsból időközben kiszült, forró zsírral. Letakarva visszatesszük a sütőbe, és további egy és negyed órán át sütjük. Sütés közben néhányszor meglocsoljuk a húst a zsírral. Végül 2-3 percen át grillezzük, majd forrón tálaljuk. A húsból kiszült zsírt leszűrve, jól zárható edényben tárolhatjuk, és felhasználhatjuk egyéb húsételek készítésénél, különleges ízt és karaktert adva általa az ételeknek.

Tovább bővült Izrael népe A Gijur program újabb tanfolyama összel indul

A Budapesti Ortodox Rabbínatus *gijur* programjában újabb két hölgygel gazdagodott a zsidó közösség. *Cirel* és *Bráchá* két és fél éves folyamat végére ért most a betérésükkel. Arra kértük őket, hogy meséljenek nekünk erről a sokszor erőt próbáló időszakról. Elsőként *Bráchá* válaszolt a kérdéseinkre.

„Rengeteget tanultunk, mégis a lelki fejlődés és megerősödés az igazi feladat szerintem.” – magyarázza *Bráchá*. – „A háláchát, a szabályokat bárki megtanulhatja, de ezeket szívből, a legmélyebb hitből betartani és gyakorolni talán a vallásos családba született embereknek sem egyszerű.”

„Komoly, de vidám légkörben telt a tanulás, és ez a tanárokra is vonatkozik. Ők a legnagyobb elfoglaltságuk mellett szakítottak időt ránk. Bármilyen kérdéssel nyugodtan fordulhattunk hozzájuk - a mai napig. Hiszen a tanulás az ember életében sosem ér véget.”

A *gijur* alatt nem áll meg az élet, a tanuló-csoportban két kisbaba is született az elmúlt években - egyikük épp *Bráchá* kislánya: „Mindketten alig vártuk, hogy a kórház után folytathassuk a tanulást! Vittünk a babákat is, ott voltak a babakocsi-

ban. Amikor nagyobb gyerek jött be, mert nem tudtuk másra hagyni, *Oberlander* rabbi a legnagyobb szeretettel állt hozzájuk. Nem éreztük kényelmetlennek, ha olykor kis zajt

csaptak.” – magyarázza *Bráchá* lelkesen a nem mindennapi helyzetet. Nem véletlen, hogy végtelenül hálás oktatóinak, az *Oberlander* házaspárnak és *Nógrádi Bálint*nak: „Szeretném megköszönni nekik azt a rengeteg feltétel nélküli segítséget, amivel megajándékoztak minket a tanulás során. Nem volt olyan kérdés, akár a sábesz beköszöntése előtt, amire ne kaptunk volna választ. Lelkileg is sokszor a segítségünkre voltak.”

A *gijur* program vége, a betérés záróakkordja a mikvében való megmerülés: „Ez számomra gyönyörű élmény volt, amit fokozott, hogy a gyermekeim is alámerülhettek.” Ezután pedig harmadszor is férjhez ment – ugyanahhoz az emberhez! „Még sosem láttam a férjemet ilyen meg-

hatottnak, mint akkor. A *chüpenél* a szertartást *Oberlander* és *Raskin* rabbik vezették.” *Bráchá* a férjével együtt járta be a zsidó gyökerekhez vezető utat: „A zsidó valláshoz beillette férjem részéről visszatérés fokozatosan erősödött az évek során.”

„A csoport nyitott volt azok számára is, akik csak a háláchákat szerették volna mélyrehatóbban megismerni, ill. olyan házaspár is volt, ahol az egyik fél zsidó származású, de együtt szeretett volna haladni betérő párjával.” – tudtuk meg *Bráchától*, aki megerősítette, hogy a résztvevők mindenben támogatják egymást és nagy a csoport megtartó ereje: „Nagyon mély kapcsolatok alakultak ki a program során. Sokat köszönhetünk egymásnak, néha a barátságokon is múlt, hogy valaki tovább tudta folytatni. *Cirel* társam is lelkesen, önkéntesen segítette végig a csoportot. Azokkal is megmaradt a jó kapcsolat, akiknek valami miatt még nem sikerült most befejezni a *gijurt*. Őket azóta is támogatjuk, segítünk nekik, ha valamilyen kérdésük van és biztatjuk őket a tovább haladásra.”

Az összel induló következő tanfolyamra a *gijur@zsido.com* címen lehet jelentkezni.

A rabbi válaszol A betérő imája

Kedves rabbi!

Betérőként mindig kicsi feszélyezett, hogy „őseink Istenéhez” imádkozom, holott az én őseim sajnos nem voltak zsidók. Van valami külön formula az én esetemre?

Üdvözlettel,
Zsuzsa

Kedves Zsuzsa!

A *bikurim*, a zsengek kapcsán (5Mózes 26:2.) van egy micva, miszerint annak bemutatásakor a következő kijelentést kell tenni: „Kijelentem ma az Örökkévaló, a te Istened előtt, hogy elérkeztem az országba, melyről megesküdött az Örökkévaló őseinknek, hogy nekünk adjja.” (5Mózes 26:3.) Erre a Misna (Bi-

kurim 1:4.) azt mondja, hogy bár a betérő is hozhat zsengeket, de nem mondhatja a fenti mondatot, mert az ő őseinek nem ígért Isten semmit. [Ez egy ún. névtelen Misna, amiket a Talmud szabályai szerint mindig Méir rabbinak tulajdonítunk (Szánhedrin 86a.). Érdekesség, hogy rabbi Méir maga is betérők gyermeke volt (Gitin 56a.).]

A Jeruzsálemi Talmudban (*Bikurim* uo.) azonban Jehudá rabbi véleményét olvashatjuk, aki egy másik Tórai idézetre hivatkozva azt mondja, Ábrahám a betérők atyja is: „...népek tömegének atyjává tesznek Én téged.” (1Mózes 17:5.) Ebből a népek atyja utal arra, hogy Ábrahám azoknak is az őse,

akik átveszik a tanításait, vagyis betérnek a zsidóságba (lásd *Misnát hágér* 172. oldal 58. lábj.).

A háláchá Jehudá rabbi véleményét fogadja el (Maimonidész, *A zsengek bemutatásának szabályai* 4:3.). Ezt látjuk a *Sulchán áru*chban is (OC 53:22.), ami szerint nem elfogadott az a vélemény, miszerint a betérő nem imádkozhat elő, mert nem mondhatja, hogy „őseink Istene”. Mind a személyes imában, mind előimádkozóként mondhatja ezt, mert egyértelműen a zsidó ősök leszármazottjának számít (lásd még Maimonidész, *Sut HáRáMBám* 2. kötet 293. fejezet).

Üdvözlettel:
Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: Golubovics Martina,
Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604

